

ŠIBENSKI LIST

ORGAN SOCIJALISTIČKOG SAVEZA RADNOG NARODA GRADA I KOTARA ŠIBENIK

BROJ 141 — GOD. IV.

ŠIBENIK, 5. SVIBNJA 1955.

IZLAZI SVAKE SRIJEDE

Osnovne karakteristike Društvenog plana našeg kotara

Ukupni bruto produkt u 1955. godini iznosit će oko 11,700.000.000 Din

Za razliku od dosadašnjih društveni plan NO kotara Šibenik za 1955. godinu, obuhvaća razvoj privrede na području kotara zajedno sa gradom.

Osnovnu karakteristiku naše socijalističke izgradnje predstavlja opći privredni uspon svih oblasti privrede, koji se odražuje i u privrednom razvitku našeg područja. To se ogleda kako u povećanju obima proizvodnje i robnog prometa koji je postignut u 1954. god. i koji se predviđa za 1955. godinu, tako i u investicionim ulaganjima, koja se, za dalji razvoj privrede, vrše i na našem području.

Prvi dio društvenog plana sadrži analizu privrednog razvika u 1954. godini. Iz te analize vidi se da je indeks fizičkog obima industrijske proizvodnje porastao za 8% u odnosu na 1953. godinu. Naročito značajan porast bilježi tekstilna industrija i to za 51%, proizvodnja električne energije za 26% i obojena metalurgija za 8%.

Neke industrijske grane nisu u 1954. dostigle obim proizvodnje postignut u 1953. godini. Tako je, na primjer, drvena industrija u padu za 25,5% u odnosu na 1953. godinu. To proizlazi iz toga, što kapaciteti nisu bili dovoljno korišteni radi usmjeravanja rada »Pilane i tvornice sanduka« na finalne proizvode, koji je uslijedilo sa zakašnjenjem i sa nedovoljno intenzitetom.

Prema Saveznom društvenom planu, poljoprivredna proizvodnja osjetljivo je umanjena. To se ne može reći za poljoprivred-

nu proizvodnju našeg kotara, jer uza sve to, što su radi suse pojedine kulture po urodu osjemo podbacile u odnosu na 1953. godinu, ipak je ukupna proizvodnja veća za 2%. To je radi toga što je voćarstvo dalo veoma dobre prinose. Maslina je, na primjer, u 1953. godini imala katastrofalan urod od svega 3.666 mtc, dok u 1954. godini ima prinos od 13,4 kg po stablu ili ukupan urod od 83.302 mtc. Ako imamo u vidu da maslinarstvo u ukupnom bruto produktu poljoprivrede učestvuje sa 20%, onda je jasno da je i poljoprivredna proizvodnja morala porasti.

U drugom dijelu Društvenog plana NO kotara Šibenik prikazan je razvoj privrede u 1955. godini.

Osnovni zadatak svih industrijskih poduzeća je da povise prirodni obujam proizvodnje. Taj osnovni zadatak može se postići u prvom redu boljim korištenjem postojećih kapaciteta. Na povećanje prirodnog obujma proizvodnje utječe i instrumenti Društvenog plana kod raspodjele dobiti kao i pravilno postavljanje normi u samim poduzećima, čime će radni kolektiviti biti ekonomski zainteresirani za povećanje proizvodnje.

Predviđa se, da će ukupni indeks fizičkog obima proizvodnje porasti za 59% u odnosu na 1954. godinu. Povećanje bilježi sve grane iz oblasti industrije. Najznačajniji porast bit će kod obojene metalurgije i to za 75%, drvene industrije za 47% i prehrambene industrije za 33%. Na

tako visok porast industrijske proizvodnje u 1955. godini utječe puštanje u pogon novih kapaciteta, naročito puštanje u probni pogon tvornice lakih metala »Boris Kidrič« i novih kapaciteta prehrambene industrije. U 1955. godini započeo je sa proizvodnjom i rudnik mrkog ugljena u Dubravcima, sa planom proizvodnje od 10.000 tona ugljena.

U poljoprivredi se predviđa niz mjera za unapređenje poljoprivredne proizvodnje:

— u vinogradarstvu uvoditi bijelu i crnu kvalitetu vinskih sorti grožđa za proizvodnju tipičnih vinogradarskih područja;

— u voćarstvu povećati površine pod voćkama u prvom redu sadnju košunjičavog voća. U tu svrhu će se podići proizvodnja voćnih sadnica na 200.000 komada godišnje i posebno će se još organizirati novi rasadnik za proizvodnju maslinovih sadnica;

— u povrtarstvu povećati površinu pod povrćem, uvođenjem irigacionih mjera uopće, a prvenstveno u bežinskom i skradinjskom polju;

— težiti smanjenju površina u proizvodnji žitarica, a povećati prinose po jedinici površine;

— u stočarstvu proširiti uzgoj meriniziranih ovaca otkupom podmlatka iz Zlarina i selekcijom matičnog stada na otoku Tijat. U svrhu unapređenja prerade poljoprivrednih proizvoda, tražit će se investicioni krediti i devizna sredstva za nabavu novih strojeva i obnovu postojećih uljarni, te pripremiti tehničke i ekonomske dokumentacije za izgradnju vinarskih podruma i preradu smokava.

Ovakav naš privredni razvitak omogućen je investicionim ulaganjima, koja se vrše sredstvima cjelokupne naše društvene zajednice. U 1954. godini iz društvenih sredstava utrošeno je 3 milijardi i 650 milijuna dinara, a u 1955. predviđa se ulaganje daljnjih 3 milijarde i 680 milijuna. Ako investiciona ulaganja, na primjer 1954. godinu, uporedimo sa ostvarenim nacionalnim dohotkom u 1954. godini, koji iznosi oko 4 milijarde i 100 milijuna dinara, onda vidimo da ulaganje investicija za tu godinu iznosi gotovo isto toliko, koliko i ukupni naš nacionalni dohodak. Ako bi sumi uloženi investicija pribrojili i druga davanja društva našoj lokalnoj zajednici u vidu regresa za nabavu umjetnih gnojiva, za nabavu mašina, goriva, maziva i t. d., onda ta ukupna davanja prelaze visinu nacionalnog dohotka stvorenog na našem području.

Dosad postignuti rezultati i dovršenje industrijskih kapaciteta, koji su u izgradnji, stvaraju na našem području moćnu i nužnu materijalnu osnovu za naš daljnji i još brži razvitak. Ukupna proizvodnja, koja je u 1954. godini iznosila oko 10 milijardi dinara, puštanjem u pogon novih kapaciteta, u narednim godinama će se gotovo podvostručiti. No-

stvorenim bogatstvom naša komunalna zajednica moći se da rješava i mnoga pitanja, koja dosad nije bila u stanju.

U trećem dijelu dani su ekonomski instrumenti plana, kojima se uz instrumente Društvenog plana FNRJ i NRH osigurava ostvarenje privrednog razvoja u 1955. godini.

Medu ostalim, najznačajnije mjesto zauzimanju instrumenti raspodjele dobiti i sistem premiranja ušteta.

Svaka privredna organizacija koja ostvaruje dobit ima pravo da joj se, poslije saveznog oporezivanja i odbitka zakonskih obaveza, osigura dio dobiti koji će upotrebiti za plaće radnom kolektivu i da joj se osiguraju sredstva iz dobiti za fondove ko-

(Nastavak na 2. strani)

Šibenska omladina na jednoj radnoj akciji

Plenum Kotarskog komiteta NOH-e

Razmotren politički rad omladinskih organizacija

Jučer je održan sastanak proširene Plenuma Kotarskog komiteta Narodne omladine. Razpravljalo se o političkom radu organizacija Narodne omladine, izgradnji i uređenju terena, organiziranju seosko-partizanskih sportskih igara i o sudjelovanju omladine u tradicionalnoj Stafeti u čast rođendana druga Tita. U radu Plenuma sudjelovao je drug Petar Škarica, sekretar Kotarskog komiteta SK. Opširniji osvrt sa tog sastanka donijet ćemo u narednom broju lista.

Međunarodni praznik rada svečano proslavljen

U Šibeniku...

Šibenik je svečano proslavio međunarodni praznik rada — 1. maja. Nekoliko dana ranije grad je poprimio nesvakidašnji izgled. Poduzeća, ustanove i stambene zgrade izvezile su državne i nacionalne zastave a u izlozima trgovačkih radnji mnogi radni kolektivni izložili su svoje proizvode. Tvornica TLM »Boris Kidrič« izložila je prve proizvode od lima. Na tvrdavama i javnim zgradama postavljeni su svijetleći natpisi i zelenilo.

Uoči 1. maja u svim kolektivima, ustanovama i školama održana su prigodna predavanja, a navečer su po okolnim brdima i uz obalu paljene vatre. Na gatu »Krka« nekoliko hiljada građana promatralo je vatromet, a šibenska narodna glazba izvršila je ophod gradom. Članovi pojedinih radnih kolektiva priredili su kros. U Narodnom kazalištu održana je svečana akademija, kojoj su prisustvovali predstavnici narodne vlasti, društvenih i političkih organizacija, JRM, te kulturni i javni radnici. Referat o značenju 1. maja održao je Ante Baljkas, predsjednik Mjesnog sindikalnog vijeća, a potom je izveden kulturno-umjetnički program na kojem su nastupili članovi Narodnog kazališta, te

U PERKOVIĆU SVEČANO PROSLAVLJEN 1. MAJA

Uoči 1. maja priredena je u Perkoviću svečana akademija. Nakon prigodnog referata izveden je dramski komad »Most« od M. Božića. Publika je srdačnim aplauzom nagradila mlade izvođače. Za uspješno izveden komad, najviše je zaslužan Ante Erceg. Komad je uvježbala Narodna omladina.

Poslije svečane akademije ispred školske zgrade nastavljeno je narodno veselje.

T. Škovrnja.

RKUD »Kolo«. U prvomajskoj proslavi sudjelovala je šibenska narodna glazba i glazba JRM, koje su izvele javni koncert.

1. maja priredena su brojna sportska natjecanja. U okviru radničkih sportskih igara održano je takmičenje u kuglanju, stolnom tenisu, košarci i odbojci. Natjecanje u kuglanju održano je na kuglani »Lokomotive«, stolni tenis u domu DTO »Partizani«, a takmičenja u odbojci i košarci priredena su na igralištu SD »Galeb« na Tanaji. U prostori- jama Doma JRM održan je susret u šahu između radnih kolektiva i pripadnika JRM. Na Poljani maršala Tita velik broj građana promatrao je šaljive dječje igre, koje su izvodili pioniri — članovi DTO »Partizani«, a nakon toga je Dobrovoljno vatrogasno društvo improviziralo gašenje požara. U šibenskoj luci održan je defile čamaca i jedrilica sportskih društava »Krke«, »Vala« i »Mornara«, a na obali su prodefilirali biciklisti i motociklisti.

2. i 3. maja nastavljena su sportska natjecanja, a radni kolektivni organizirali su izlete u Zadar, Split, Makarsku, Kornatske otoke, Zlarin, slapove Krke i bližu okolicu.

... i selima Šibenskog kotara

I u selima Šibenskog kotara prvomajski praznici protekli su u svečanom raspoloženju. Gotova sva sela organizirala su paljenje vatri po okolnim brdima. Najveća svečanost održana je u Betini, gdje je radni kolektiv brodogradilišta »Ivo-Srećko Vodopija« stavio u pogon novu električnu centralu. U Perkoviću je organizacija Narodne omladine održala svečanu akademiju, a u Zatonu je priredena velika povorka u kojoj su učestvovali čla-

novi društvenih i sportskih organizacija. Održana su brojna sportska natjecanja, a dobrovoljno vatrogasno društvo izvelo je javnu vježbu. Prigodne svečanosti održane su i u Rogoznici, Primoštenu, Zlarinu, Vodicama, Tijesnom, Murteru, Skradinu, Devrskama i Zirju.

TURISTIČKA AKTIVNOST U ROGOZNICI

Rogoznica pa svom prirodnim smještaju spada u atraktivne točke na našem kotaru. Da bi i u tom mjestu oživjela turistička djelatnost, osnovano je turističko društvo. Ono je zalaganjem Iva Grgurevića i Nikole Lušića, kao i ostalih mještana, učinilo mnogo da bi što spremnije dočekalo ovogodišnju turističku sezonu. Za kratko vrijeme zasadena su duž obale mnoga stabla. Isto tako ureduju se ulice, a u posljednje vrijeme turističko društvo stupilo je u vezu sa turističkim odborom općine Voždovac iz Beograda.

Interes, da već ovog ljeta upute više grupa radnika i službenika, koji će svoj godišnji odmor provesti u Rogoznici. Stoga se vrše velike pripreme da bi njihov boravak bio što ugodniji. U pogledu prihvata domaćih i stranih turista postoji niz teškoća. U prvom redu Rogoznici nedostaje jedno prikladno konakačište. U tom pravcu turističko društvo već je poduzelo izvjesne mjere, da bi se u bližoj budućnosti podigla jedna zgrada u kojoj bi bilo smješteno konakačište i restauracija. Dosta agilnom turističkom društvu trebale bi da pruže pomoć i narodne vlasti, kako bi Rogoznica postala zaista ugodno odmaralište naših ljudi. Za to postoje i svi potrebni uvjeti.

T. Lušić

Osnovano staleško Udruženje pravoslavnog svećenstva

U prostorijama čitaonice »Prosvjete« održana je 3. o. mj. skupština pravoslavnog svećenstva dalmatinske eparhije, na kojoj su oni jednoglasno donijeli odluku da osnuju svoje staleško Udruženje.

Osnivačkoj skupštini su, osim dvadeset pravoslavnih svećenika, prisustvovali i predstavnici narodne vlasti i Socijalističkog saveza Petar Škarica, Mirko Rončević i Ante Lučev, te predstavnici Saveznog udruženja pravoslavnog svećenstva Ratko Jelić i Milutin Petrović, dok su u ime Udruženja NR Hrvatske prisustvovali Milan Radeka i Ilija Cuk.

Za vrijeme rada skupštine razmotrena su pravila Udruženja, a zatim su, nakon kraće diskusije, jednoglasno usvojena. Prisutni su nakon toga bili obaviješteni o radu i zaključcima kongresa Udruženja sprskog pravoslavnog svećenstva.

U veoma živom diskusiji, vidno je došao do izražaja patriotizam prisutnih članova Udruženja, koji su isticali potrebu što jače suradnje i pružanja pomoći narodnim vlastima u naporima koje ona ulaže u socijalističkoj izgradnji. Podvučena je i korist uk-

ljučivanja članova udruženja u aktivniji rad Socijalističkog saveza. Raspravljalo se također i o nekim staleškim pitanjima.

U diskusiji je sudjelovao i drug Petar Škarica, predsjednik Kotarskog odbora Socijalističkog saveza. On je, između ostalog, govorio o raznovrsnim oblicima suradnje Udruženja i narodne vlasti, koja će bez sumnje pridonijeti koristi ne samo zajednici, nego i članovima Udruženja.

Za predsjednika Udruženja izabran je Jakov Mandić, a za sekretara Milivoj Jelača.

Na kraju je izabran upravni odbor, koji sačinjavaju Jakov Mandić, Nikodim Opačić, Jovan Javor, Vojislav Šešum i Milivoj Jelača. U nadzorni odbor birani su Nikola Dragičević, Uroš Dobrota i Nikola Trišić, a u sud časti Božidar Magud, Stevo Vujašinović i Jovo Sunajko.

Sa osnivačke skupštine upućeni su pozdravni telegrami predsjedniku Sabora NR Hrvatske dr. Vladimiru Bakariću i nadležnim crkvenim organima.

Članovi Udruženja su nakon skupštine posjetili tvornicu lakih metala »Boris Kidrič«, gdje su sa velikim zanimanjem razgledali pojedina tvornička postrojenja.

U Vodicama puštena u pokusni pogon suvremena uljarna

Prvomajsko prazničko raspoloženje u Vodicama bilo je popraćeno probnim radom u modernoj uljarni. U zgradi na obali, 2. maja, pušteni su u pogon najmoderniji strojevi, nabavljeni iz Italije.

Novi strojevi razlikuju se od starih. Potpunom mehanizacijom svih pogona, rad je uprošten i pojednostavljen. Masline se elevatorom podižu do mlina, a u mlinu po sistemu čekića masline se drobe i u dodatnom dijelu se miješaju, stvarajući tijesto, koje se automatski preko dozatora učvršćenim na mlinu spušta na kokosove tanjire. Ovi napunjeni tijestom prenose se kolicima na presu, koja pod pritiskom od 400 atmosfera istječe ulje iz tijesta. Ulje se cijedi obrubnim kanalom na presi i putem silsiljke provodi se na separator, gdje se izlučuje kroz poseban otvor čisto ulje, a iz drugog otvora cijedi se voda i ostali sastojci.

Čitavim sklopom pogona upravljaju jedan čovjek, kojemu radi manipulativnih poslova oko primanja maslina i predaje ulja pomaže još jedna radna sila.

Kapacitet stroja iznosi 7-8 hiljada kg prerađenih maslina u 24 sata.

Prvi rezultat u pokusnom pogonu dali su radnici od 22 kg čistog ulja na 100 kg maslina. Radnici bi mogao biti još i veći, da je pokus izvršen sa svježim maslinama. No ipak on je postignut za 3-4 kg veći od prosjeka u starim uljarnama.

Ako ta postrojenja za dva mjeseca, uz kapacitet od 7000 dnevno, prerade 42 vagona maslina u 60 dana, onda uporedna vrijednost nove uljarne sa starom izgleda ovako:

Na starom uljarskom pogonu, istog kapaciteta, u trostruko smjeni (8 radnika na 8 sati), po-

trebno je 24 radnika dnevno ili troškovi prerade na radnoj snazi sa socijalnim osiguranjem (dnevno jedan radnik 600 Din), iznose dnevno 14.400 dinara, na 60 radnih dana 864.000 Din.

Na novom postrojenju (2 radnika na 8 sati) 6 radnika dnevno, uz istu cijenu, na radni dan 3.600 dinara ili na 60 radnih dana 216.000 Din. Znači da ušteda na radnoj snazi iznosi 648.000 Din.

Kod starog pogona uz srednji prosjek od 19 kg ulja na 100 kg maslina, a uz proizvodnju od 42 vagona dobije se 79 tona ulja.

Kod novog postrojenja uz srednji prosjek od 22 kg ulja na 100 kg maslina, a uz istu proizvodnju, dobije se 92 tona ulja.

Ako ulje po srednjoj cijeni košta 200 Din po kg, onda se novim postrojenjem na većoj proizvodnji dobije 2.600.000 Din.

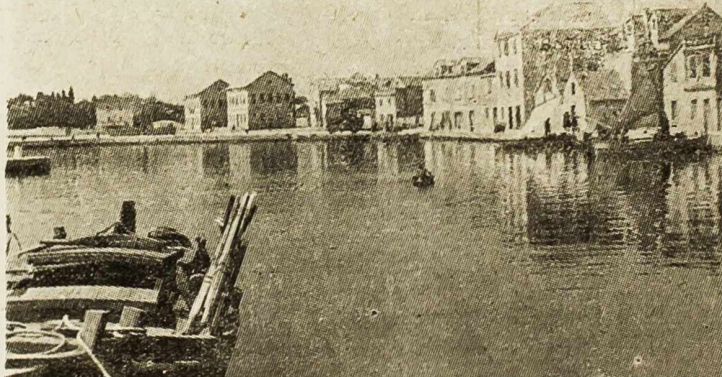
Ulje koje protiče kroz separator, boljeg je kvaliteta, jer je bistrije i čišće, prema tome i vrijednost mu je veća.

Na uporednoj vrijednosti proizvodnje na starim i sa novim postrojenjima istog kapaciteta, godišnje se realizira više dobiti za 4.500.000 dinara.

Nova postrojenja s instalacijom koštaju 5.400.000 deviznih dinara. Ako označimo da kg ulja na međunarodnom tržištu košta 200 deviznih dinara, onda se iz dobiti, koja se realizira u toku jedne proizvodne godine, mogu isplatiti uložena devizna sredstva za nabavu moderne uljarne.

Poljoprivredna zadruga u Vodicama, ukoliko kupi i zadrži postrojenje, koje se još uvijek tako nalazi u svrhu demonstracija, učinit će veliku uslugu i sebi i svojim članovima.

Probom radu prisustvovao je velik broj mještana i poljoprivrednika iz okolice, koja su sa zadovoljstvom promatrali još jednu tekovinu napredne agrotehnike.

Pogled na Vodicu

S. S.

Osnovne karakteristike Društvenog plana kotara

(Nastavak sa 1. strane)

jima samostalno raspolaže. Ukupna dobit u oblasti industrije iznosi 865 milijuna dinara. Dobit za raspodjelu između NO-a i privrednih organizacija, po odbitku saveznog poreza i zakonskih obaveza, iznosi 357 milijuna, od čega 304 milijuna za NO, a 53 milijuna privrednim organizacijama za plaće i fondove.

Kod ove raspodjele išlo se za tim da se radnim kolektivima sa plaćom iz dobiti i povećanim obračunskim fondom plaća osigura nešto manje od iznosa koji bi predstavljao »trinaestu plaću«.

Kod građevinskih poduzeća postupilo se prema uputama NR Hrvatske, tako da oko 59% ostatka dobiti ovih poduzeća ide u stambeni fond, 29% za plaće iz dobiti, a 15% za fondove.

Zanatstvo se u planu sa 1955. godinu nalazi u naročito povoljnom položaju. Ono je oslobođeno plaćanja saveznog poreza na dobit, a instrumentima društvenog plana NO kotara određuje se za dio, koji bi odgovarao tom iznosu, naime 50% ostvarene dobiti zanatska poduzeća uplaćuju u svoj investicioni fond. Osim toga i instrumenti daljnje raspodjele dobiti su povoljni za ova poduzeća, tako da od ukupne dobiti koju po planu treba da ostvare u iznosu od oko 30 milijuna dinara, svega 3,5 milijuna ide u budžet NO kotara.

Čitav iznos dobiti poljoprivrednih zadruga ostavlja se za drugama, i to da 60% upotrebe za unapređenje poljoprivredne proizvodnje, a 40% za ostale fondove poljoprivrednih zadruga.

Ako trgovinska poduzeća ostvare dobit, ova se raspodjeljuje tako, da poslije saveznog po-

rezivanja, ove privredne organizacije unose u svoj investicioni fond oko 25%, a ostatak ide Narodnom odboru. Nikakav iznos iz dobiti nije predviđen za plaće, tako da ova poduzeća nisu ni zainteresirana da ostvaruju dobit.

Kod ostalih oblasti i poduzeća, koja ostvaruju dobit postupilo se u skladu sa ovim postavkama i osiguranja jednog dijela dobiti za plaće radnim kolektivima.

Posebna stimulacija je predviđena za one privredne organizacije koje ostvaruju dobit sniženjem cijene koštanja. Prema Društvenom planu NO kotara, sve te privredne organizacije učestvuju u dijelu dobiti ostvarenom sniženjem cijene koštanja, s tim, da se sredstva za ovo premiranje osiguravaju prije konačne raspodjele dobiti između NO kotara i privrednih organizacija.

Uza sve to što su naši uspjesi u razvitku privrede znatni, i uza sve to što se čini da NO učestvuje sa visokim postotkom u dobiti privrednih organizacija, sredstva koja proizlaze iz Društvenog plana za 1955. godinu za budžet NO kotara, manja su za 35% nego prošlogodišnja. Ili samo budžet NO gradske općine bio je u 1954. godini za 10 milijuna veći nego što ove godine iznose budžeti i grada i kotara zajedno sa svim općinama.

Ako se sve to promatra sa jednog šireg gledišta, se gledišta općeg razvitka naše socijalističke privrede, onda se dolazi do zaključka da je to rezultat mjere koje se poduzimaju sa strane našeg rukovodstva radi sprečavanja porasta cijena, zaštite rod-nog čovjeka i poboljšanja njegovih životnih uslova, koji bi bili

u skladu sa općim porastom našeg privrednog razvitka i socijalističkih društvenih odnosa.

Iz Društvenog plana NO kotara za 1955. god. proizlazi da ukupni bruto produkt iznosi oko 11.700.000.000 dinara. Od toga na industriju otpada 6.600.000.990 ili 57%, na poljoprivredu 2.200.000.000 ili 19%, dok na sve ostale oblasti privrede 2.900.000.000 ili 24% ukupnog bruto produkta. Iz ovoga se razabire da je pretežna privredna oblast ovog područja industrija. Kad se pogleda broj uposlenih radnika po pojedinim oblastima, dobije se drukčija slika. Od 24.434 uposlenih na području grada i kotara Šibenik, 3052 ili 12% uposleni su u industriji, 17.550 ili 69,5% u poljoprivredi, a 3.832 ili 18,9% u ostalim oblastima.

Iz ovoga proizlazi da 12% radnika zaposlenih u industriji stvara 56,6% ukupnog bruto produkta, dok 69,5% radnika u poljoprivredi daje svega 18,9% u kupnog bruto produkta. Ili, dok jedan radnik u industriji stvara prosječno 2.182.000 bruto produkta, dotle radnik u poljoprivredi stvori svega 126.000 bruto produkta, ili svega 6% u odnosu na radnika u industriji. Ovo dovoljno jasno govori o niskoj produktivnosti rada u poljoprivredi, pa prema tome i potrebi da se poljoprivreda na našem kotaru izvuče iz svoje sadašnje zaostalosti. Sigurno je da takova poljoprivreda nije u stanju da sama stvori sredstva za proširenu reprodukciju, kao što je sigurno da će se ta naslijedena zaostalost poljoprivrede, uza svo nastojanje Narodnog odbora za njeno unapređenje, još dugo osjećati.

S. S.

Uz 10-godišnjicu oslobođenja zemlje

Prvi put u Šibeniku

VIJEST o padu fašističke vlade Italije naš narod je dočekao u znaku pobjeda nad neprijateljem. Miski ugnjetač, koji je već tri godine ubijao naše sinove i kćeri politički i vojnički je dotučen. Kompletan talijanska divizija se nalazila u gradu. Dalmatinske regularne jedinice vraćaju se sa svog pobjedonosnog puta iz Crne Gore. Na šibenskom području, iako u tom momentu nije bilo ni jedne jače vojne jedinice, nalazio se narod koji je sačinjavao veliku armiju. Izdani od svog saveznika, njemačka komanda je išla za tim, da iskoristi politički nastalu situaciju padom fašističke vlade Italije. Odvojivši se od zapadne armijske grupe Nijemci su se uputili u pravcu Ravnih Kotara prema Šibeniku u namjeri, da

spriječe razoružanje talijanske vojske.

U gradu su bile organizirane udarne grupe kojima je bio zadatak da u danom momentu pribave što više oružja i da spriječe izvjesnim profašističkim grupacijama njihove nakane. U ranu zoru jedna je desetina boraca upućena u Perković se ciljem da razoruža garnizon u kojem se nalazilo oko 200 vojnika. Bez-

glavost je vladala na stanici. Komandant je već pripremio kompoziciju za povratak u Šibenik. Iskorišćivši metež na stanici, grupa je stigla do štabnog vagona u kojem se nalazio pukovnik. Nakon kratkog obrazloženja, kategorički je odbio predaju oružja, pod izlikom da nema narednje od komande grada. Dano mu je vrijeme od jednog sata, ali

uzalud. Tada je partizanska grupa stala vršiti pregovore. Grupa se povukla i odmah krenula prema Dabarskom mostu. U toku dana sve je bilo pripremljeno za prisilno razoružavanje. Pred sam mrak svi brežuljci su bili osvijetljeni vatrom. Vlak je sa Perkovića krenuo. Stigavši do mosta, kompozicija je bila sasuta mitraljeskom vatrom. Stali su odmah iskrcavati oružje i municiju. Pukovnik nemajući izlaza iz ovog čorsokaka, naredio je predaju oružja. Mobilizirane snage seljaka tovarile su konje i nažge i »karavane« su bile upućene u Brštanovo. Ovim se oružjem snabdijela VIII. brigada.

Nakon izvršenog zadatka grupa pojačana terenskim radnicima razoružana je krenula u pravcu Zečeva. Baterija na Zečevu je bila opskubljena sa 2 teška obalna topa, koji su tog dana uništeni. Komandant baterije se također opirao. Ookoljeni sa svih strana dan im je rok od pola sata. Nakon proteklog vremena upućeno je nekoliko rafala i komandant je izvjesio bijelu zastavu. Kolona od 80 ljudi je polako kretala u pravcu Brštanova. Iako

su Nijemci munjevito jurili prema Šibeniku, prvi voz je stigao 9. IX. ujutro na šibensku stanicu dočekan od razdraganog svijeta. Na stanicu je stiglo tim putem oko 120 boraca. Nije bilo vremena za veselje. Trebalo je odmah pristupiti akciji. Mnogi naši drugovi ležali su mjesecima u mračnim ćelijama sudskog zatvora. Kad su redom sve ćelije bile iznenada otvorene, veselju nije bilo kraja.

Dijelilo je vrlo kratko vrijeme od dolaska njemačkih snaga. Izvršeno je razoružavanje Talijana, a pohvatani su uglavnom svi špijuni koji su kažnjeni za svoj prijav posao. Velika armija generala Roate položila je oružje. Avanturistička politika fašističke Italije i po drugi put doživjela je poraz na ovom dijelu

Jadrana. I dalmatinska brigada munjevito je ušla u Split. Dalmacijom je prošao ustančki žar — rodoljubi su prihvatili poziv Komunističke partije — jedinog legitimnog predstavnika u zemlji. Oružjem u ruci prvi su komunisti otvorili put oslobodilačkoj borbi.

Teško stečena iskustva talijanskog okupatora osvijestila je mnoge ljude. Dolaskom Nijemaca u Šibenik narod je odlazio da se s oružjem u ruci obračuna sa neprijateljima. Kao što nije mogla Musolinijeva čizma zgaziti ponosan narod Dalmacije, tako nije ni njemačka vojska uspjela pokoriti ovaj narod, koji je položio svoje živote, davši svoj prilog pobjedi Narodne revolucije.

Mile Grgurević

MLADI RADNICI, SELJACI, SREDNJOŠKOLCI, PROSVJETNI RADNICI, NE ZABORAVITE DA SVAKE SUBOTE IZLAZI TJEDNIK NARODNE OMLADINE HRVATSKE — »NOVINE MLADIH«!

7 dana

PREDSJEDNIK TITO
PRVI POČASNI
GRADANIN RIJEKE

Na svečanoj sjednici NO-a grada Rijeke, koja je održana u čast 10-godišnjice oslobođenja grada, predsjednik Tito je proglašen za njenog prvog počasnog građanina. Podnoseći prijedlog Narodni heroj Nikola Rački je istakao velike zasluge predsjednika Tita za procvat i napredak Rijeke.

Prvi maja, međunarodni praznik rada, proslavljen je najsvečanije u svim krajevima naše zemlje. Centralna prvomajska parada, u kojoj su sudjelovale jedinice JNA, sportske organizacije i preko 100.000 članova Socijalističkog saveza i radnih kolektiva, održana je u Beogradu. Ovoj paradi prisustvovao je predsjednik Republike drug Tito.

Na III. kongresu Saveza boraca dugotrajnim aplauzom i burnim ovacijama pozdravljen je prijedlog da se predsjednik Republike Josip Broz Tito izabere za doživotnog počasnog predsjednika Saveza boraca. Povelja u kojoj su navedene zasluge druga Tita, te izražena volja članstva da on bude doživotni počasni predsjednik Saveza boraca, bit će predana drugu Titu na njegov 63. rođendan.

Ukazom predsjednika Republike Josipa Broza Tita, za novog načelnika Generalštaba u Državnom sekretarijatu za poslove narodne obrane, postavljen je general-potpukovnik Ljubo Vučković.

Dosadašnji načelnik Generalštaba general-pukovnik Peko Dapčević, kako je već javljeno, izabran je za člana Saveznog izvršnog vijeća.

Drug Aleksandar Ranković ponovno je izabran za predsjednika Saveza boraca NOR Jugoslavije, a za potpredsjednika Pavle Gregorić i Vidoje Smilevski. Za sekretara je izabran Velimir Stojnić.

Potpredsjednik Saveznog izvršnog vijeća Edvard Kardelj i potpredsjednik Vijeća i predsjednik Savezne komisije za nuklearnu energiju, Aleksandar Ranković s ostalim drugovima posjetili su fizikalni institut »Jozefa Štefana« u Ljubljani. Oni su se naročito interesirali za odjeljenje koja se bave nuklearnom energijom. Na kraju su izrazili zadovoljstvo s uređenjem instituta i intezitetom rada.

U tvornici »Jugoturbina« završena je ovih dana prva parna turbina i prvi brodski dizel motor jačine 420 konjskih snaga. Turbina, koja je s ostalim pomoćnim strojevima teška oko 80 tona, bit će ugrađena odmah poslije pokusnog pogona u Termoelektranu u Kostolcu.

Tvornica vagona u Kraljevu predat će ovih dana saobraćaju oko 150 novih teretnih vagona čelične konstrukcije. Osim toga u tvornici su završene pripreme za početak proizvodnje 100 komada specijalnih vagona za Burmu.

U Ankari je potpisan protokol o jednogodišnjoj robnoj zamjeni između Jugoslavije i Turske.

Voda lijevog krila Laburističke stranke Bevan ponovno je primljen u laburističku parlamentarnu grupu.

Dosadašnji predsjednik Skupštine Giovanni Gronchi izabran je za predsjednika Talijanske Republike.

Kako javlja TASS, sovjetski visoki komesar u Austriji obavijestio je austrijskog saveznog kancelara Raaba o ukidanju nekih kontrolnih mjera, koje su dosad vršile sovjetske vlasti u Austriji.

Novi instrumenti u financiranju socijalnog osiguranja

Novom Uredbom o financiranju socijalnog osiguranja (sl. list FINRJ 12/55.) da ni su novi principi i instrumenti u financiranju socijalnog osiguranja. Kako neki obveznici doprinosa ne poznaju tu uredbu, a mnogi je nedovoljno ili krivo tumače, to je potrebno dati neka razjašnjenja i obrazloženja za njenu primjenu.

Dosadašnje financiranje socijalnog osiguranja bilo je u okviru ustih lokalnih zajednica na principu određene stope doprinosa bez međusobnog povezivanja lokalnih zavoda na širu zajednicu i bez međusobnog izravnavanja fondova lokalnih zavoda kod objektivnih razlika prihoda i rashoda. Dopunska sredstva, za pokriće rashoda, ostvarivala su se razrezom općeg dopunskog doprinosa kod deficitarnih fondova, kojim su se linear- no opterećivali svi obveznici doprinosa, što nije bilo stimulativno. S druge strane uska rizična zajednica jedne komune nije mogla dotacijom osiguravati dopunska sredstva lokalnih zavoda, jer bi to značilo veliko opterećenje za nju.

Osnovni principi, na kojima se zasniva novo financiranje socijalnog osiguranja jesu: stvaranje fondova socijalnog osiguranja i njihova ekonomska povezanost (fond zdravstvenog osiguranja i fond dugoročnih osiguranja sa reosiguranjem), ekonomski instrumenti diferenciranih stopa doprinosa i premiranja. Opća stopa doprinosa za socijalno osiguranje (određena Saveznim društvenim planom) od 43% se dijeli na opću stopu zdravstvenog osiguranja od 12,5%, stopu doprinosa za dugoročna davanja od 30,25%, stopu za materijalno osiguranje privremeno nezaposlenih od 0,15% i stopu od 0,10% za potrebe Saveznog zavoda za socijalno osiguranje.

Iz fonda zdravstvenog osiguranja (fond lokalnog zavoda za soc. osiguranje), spadaju rashodi zdravstvene zaštite, naknada i pomoć iz Zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika te osobni i materijalni rashodi službe lokalnog zavoda. Iz fonda dugoročnih osiguranja, koji čini fond Zavoda za socijalno osiguranje NR, čine rashodi za mirovine, invalidnine, dječje dodatke, prekalifikacije i rehabilitacije te osobni i materijalni rashodi te službe. Iz fonda zdravstvenog osiguranja odvaja se 30% ostvarenog doprinosa u fond preventivne zdravstvene zaštite koji fond služi za poduzimanje raznih mjera za sprečavanje oboljenja i nesreća u poslu) i 60% od doprinosa za zdravstveno reosiguranje. Svi fondovi obavezno stvaraju svoje rezervne fondove za pokriće nepredviđenih rashoda.

Reosiguranje (obavezno i dovoljno) je nov ekonomski instrument koji djeluje na jednoj široj rizičnoj zajednici. Obavezno reosiguranje djeluje u okviru svih lokalnih zavoda za soc. osiguranje jedne narodne republike i to u izravnavanju razlika prihoda-rashoda fondova zdravstvenog osiguranja, koji nastaju zbog objektivnih uzroka na pojedinoj području. Ti objektivni uzroci; niži doprinosi zbog nižeg prosjeka plaća, veće korištenje zdravstvenih usluga uslijed nepovoljnih sanitarnih uslova, veći broj oboljenja, koja imaju osobito značenje za određeno područje, veći procenat osiguranih žena i kad je veći broj članova porodice. Svi slučajevi se uzimaju prema prosjeku istih u određenoj narodnoj republici. Kad nastupi jedan od tih slučajeva, onda se iz fonda zdravstvenog reosiguranja, koji se formira kod republičkog zavoda za soc. osiguranje, naknađuje jedan dio tih objektivno nastalih troškova. Visinu tog naknađivanja određuje skupština republičkog zavoda za soc. osiguranje. U fond reosiguranja obavezno uplaćuju svi lokalni zavodi iz svojih fondova zdravstvenog osiguranja premije u visini od 60% uplaćenih doprinosa. Osim tog fonda može se s republičkim zavodom za soc. osiguranje zaključiti i dobrovoljno reosiguranje za slučajeve izvanrednih rizika na području nekog lokalnog zavoda, kao što su: kolektivne nesreće u poslu, grupna (profesionalna oboljenja, epidemije i t. d.

Ni primjenom reosiguranja, obaveznog i dobrovoljnog, ne čine moći u više slučajeva izravnati prihodi i rashodi fonda zdravstvenog osiguranja lokalnih zavoda. Drugi značajan ekonomski instrument u financiranju socijalnog osiguranja je talkozvana diferencirana stopa doprinosa, koja se primjenjuje na privredne organizacije, koje imaju rashode iz zdravstvenog osiguranja ili izostanaka s posla zbog bolesti i povreda veće ili niže od općeg prosjeka rashoda odnosno izostanaka sa posla na području zavoda.

Kod određivanja diferenciranih stopa postupak je sljedeći. U prvom redu se utvrđuje tablica posebnih stopa doprinosa za zdravstveno osiguranje. Nju donosi skupština lokalnog zavoda za soc. osiguranje na osnovu pokazatelja rashoda i izostanaka s posla. Najprije se utvrđuje opći prosjek rashoda po jednom osiguraničaru za novčane naknade u mjestu plaće zbog bolesti i povreda, za bolničke troškove i za troškove banjsko-klimatskih liječenja ili se utvrđuje opći prosjek izostanaka s posla zbog bolesti i povreda u poslu. Na osnovu tog prosjeka određuju se pojedinačna odstupanja od tih prosjeka (i to kod rashoda za 100 Din po jednom osiguraničaru, a kod procenta oboljenja za 0,400% odstupanja). Tada se za svako takovo odstupanje određuje posebna stopa doprinosa (diferencirana stopa) i to 0,500% za svako odstupanje. Tako na primjer, ako je opći prosjek rashoda po jednom osiguraničaru Din 1500, na rashode od Din 1600 propisat će se

povećanje stope za 0,500%, na rashode od Din 1700 bit će stopa veća za 10%, a na rashode od 2000 stopa doprinosa bit će veća za 2,50%. Tako se uzimlje i za odstupanje od prosjeka izostanaka s posla uzimajući stopu za svako odstupanje od 0,400% stopu doprinosa veću za 0,500%. Zatim se utvrđuju prosjeci rashoda i izostanaka s posla za svaku privrednu organizaciju, koja upošljava 50 i više osiguranih (bez učenika u privredi). Na osnovu izrađene tablice diferenciranih stopa doprinosa vrši se razvrstavanje privrednih organizacija u odgovarajuću kategoriju stopa prema utvrđenim pokazateljima rashoda ili izostanaka s posla za svaku privrednu organizaciju. O visini diferencirane stope doprinosa Zavod izdaje privrednoj organizaciji i Narodnoj banci posebno rješene radi naplate doprinosa. Najviša diferencirana stopa može premašiti najviše za 40% opću stopu doprinosa za soc. osiguranje, a najniža diferencirana stopa može biti za 20% niža od opće stope doprinosa. To znači da se opća stopa doprinosa za soc. osiguranje može kretati od 41 do 47%, a ona za zdravstveno osiguranje od 10,5 do 16,50%.

Treba podvući da je ta posebna stopa doprinosa obavezna za zavode soc. osiguranje i ona se primjenjuje bez obzira da li je opća stopa zdravstvenog osiguranja dovoljna ili nije za pokriće rashoda zavoda. Upotrebom tog instrumenta neke privredne organizacije plaćat će doprinos za soc. osiguranje po stopi većoj od opće stope doprinosa, što znači da će se na neki način vršiti regresiranje za nenormalno korištenje fondova zdravstvenog osiguranja. S druge strane bit će i takovih poduzeća koja će plaćati doprinos po stopi manjoj od opće stope doprinosa, što znači da će zavod vršiti premiranje poduzeća za manje korišćenje fondova zdravstvenog osiguranja.

Novi sistem financiranja u socijalnom osiguranju treba da stimulatino djeluje u pravcu angažiranja organa zavoda za soc. osiguranje na analiziranje i praćenju pokazatelja financijskog stanja i kretanja rashoda u cjelini i po privrednim organizacijama. Isto tako spomenuti ekonomski instrumenti će pokrenuti upravne organe u poduzeću, da više rade oko sprovođenja higijenske i tehničke zaštite pri radu, da pronalaze, u zajednici s ostalim faktorima, uzročnike oboljenja, nesreća i uopće onih pokazatelja koji čine da su rashodi iz zdravstvenog osiguranja veći od prosjeka na području Zavoda. Skupština našeg Zavoda će uskoro prići primjeni ovih propisa i donijeti odluku o uvođenju posebnih stopa doprinosa za pojedine kolektive.

Ivo Ramljak
SLABA BRIGA ZA OMLADINU U SONKOVIČU

Iako je selo Sonkovič jedno od većih na općini Skradin, ipak kulturni život možemo reći ne postoji. Broj omladinaca je dosta velik, ali nedostaju uslovi za oživljenje kulturno-prosvjetnog rada. U prvom redu nema prikladne dvorane, gdje bi se omladina mogla u slobodno vrijeme okupljati. Svojevremeno se organizaciji Narodne omladine imala ustupiti dvorana u Domu kulture, no poljoprivredna zadru- ga za to nije pokazivala dovoljno razumijevanja. Ona je postojecu salu pretvorila u podrum. Zbog takvog neshvatljivog odno- sa Nerodna omladina je prepuš- tana sama sebi. Krajnje je vri- jeme da poljoprivredna zadru- ga pod primjerom ostalih zadruga, koje su mnogo pridonijele oživ- ljenju kulturno-zabavnog života u mnogim selima Šibenskog ko- tara.

M. Vlade Palinić

Birači će raspravljati o Društvenom planu za 1955.

Ovih dana će u svim izbornim jedinicama na području NO-a gradske općine birači raspravljati o Društvenom planu za 1955. godinu.

U subotu 7. o. mj. u 18 sati održat će se zborovi birača u Zlarinu, Prvić Luci, Prvić Šepurini i Srimi.

U nedjelju 8. o. mj. u 9 sati održat će se zborovi birača u izbornim jedinicama Kaprije, Žirje, Goriš-Brnjica, Konjevrate — Gradina — Čvriljevo — Lozovac, Danilo Biran, Danilo Kra-

ljice, Slivno — Perković — Sitno — Mravnice, Lepenice — Boraj — Podine — Vrsno, Vrpolje, Jadrtovac, Grebaštica, Gornje Danilo i Donje Polje — Zablac. Istog dana u 15 sati održat će se zborovi birača u Bilicama, Raslini, Zatonu, Dubravi i Krapanj — Brodarici.

U ponedjeljak 9. o. mj. u 19 sati bit će održani zborovi birača u izborim jedinicama Gorica, Grad, Obala, Dolac, Crnica, Grada, Varoš I, Varoš II, Subićevac, Plišac, Baldekin i Mandalina.

Pismo građana

Dvije preporuke upravi hotela „Krka“

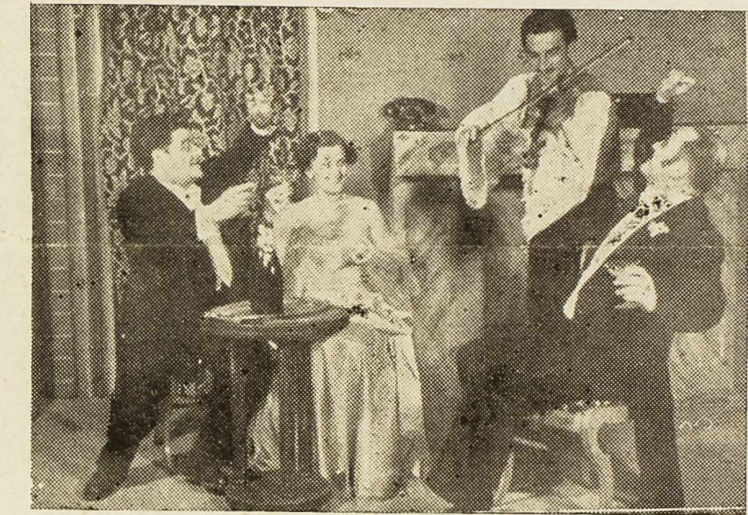
Prošle ljetne sezone je pred kavanom i restauracijom hotela „Krka“ bio izvršen novi smještaj orkestra, koji, ne samo što akustički nije zadovoljavao, već je, s obzirom na, za tu svrhu podignutu drvenu „nišu“ — zapravo baraku, — davao čitavoj obali izgled jednog seoskog sajmišta. — Preporučiti je upravi restauracije i kavane „Krka“, da ove godine ne učini istu pogrešku, i da, za svaku sigurnost, onu daščaru uništi. Jednako se upravi preporuča, da otkloni konačno svaku pomisao o dobavljanju boljeg orkestra, jer je orkestar maestra Viga, radi njegove muzičke solidnosti, u današnjim

prilikama, upravo nezamjenjiv. Ako postoji u državi kakav kavanski orkestar apsolutno bolji od ovog maestra Viga, taj ne će doći u Šibenik. Takovi su orkestri uhvatili korijena u metropolama, i njih je moguće pomicati samo uz ugovorne uslove nedostupne financijskim mogućnostima poduzeća „Krka“. Neka zato uprava usredotoči svo svoje nastojanje samo na upotpunjenje postojećeg orkestra sa još jednim izobraženim sviračem, i time bi čitav problem bio riješen, na zadovoljstvo svih posjetilaca kavane i restauracije „Krke“, koji se razumiju u muziku.

Z. R.

Pred izvedbom operete

„Grofica Marica“

Iz operete »Sylva«

Kada se govori ili piše o opereti, kao o lakšoj vrsti muzičko-scenskih djela lakšeg žanra, onda se obično vrlo rado generalizira ona opća ocjena o određivanju vrijednosti muzičkih djela, da je opereta nešto što kvari muzički ukus širokih slojeva ljubitelja muzike.

Koliko god to bilo točno, ipak su mnogi muzički stručnjaci vidjeli da tu treba izdvojiti nekolikinu operetnih kompozitora, koji su na području operete uspjeli stvoriti vrijedna i izvorna muzička djela, kako po muzičkim motivima, tako i po emocionalnim bazama, na kojima su sagrađene pojedine muzičke fraze, kao nosioći određenog unutarnjeg raspoloženja i muzičkih nagruća sredine i vremena.

To nikako ne bi trebalo shvatiti kao uveličavanje vrijednosti operete, tim više što upravo mi, kojima pada u udio postavljanje operete na scenu, dolazimo najčešće u situaciju da se sukobljavamo sa mnogim muzičkim i dramatskim nedorečenim mjestima u tim djelima. Medutim, ovdje bi htio da napomenem nešto što na prvi pogled izgleda paradoksalno, a to je: da upravo ta lakša scenska djela, vrlo često, postavljaju veoma teške zadatke pred ansamble koji ih izvode.

Veliki broj nelogičnosti u operetnim libretima, brza izmjena raznih raspoloženja u muzici bez dubljeg unutarnjeg psihološkog opravdanja, čime obiluju gotovo sve operete, postavlja pred režisera i izvođače veoma složen zadatak u iznalaženju psihološ-

kih opravdanja za ona mjesta koja su po kompozitoru i piscu libreta ostala nedorečena.

Medutim, ima opereta koje, bez obzira na te njihove nedostatke, zavređuju da se u njih uloži trud i da budu izvedene i u muzičkim profinjim sredinama. Jedna od tih je i Kalmanova »Grofica Marica«, koja je uz ustale njegove operete dala pečat bečko-peštanskom tipu operete.

Bečku operetu su tada zastupali najnadareniji operetni kompozitori između kojih se naročito ističu F. Lehár, Leo Fall, Oskar Strauss i E. Kalman, rođen 24. prosinca 1882. u Siofoku poznatom mađarskom ljetovalištu na Blatnom Jezeru.

M. Merle

Kalman je sa 15 godina počeo učiti klavir na Peštanskoj glazbenoj akademiji, kao dak Hansa Kösslera. Kad je zbog bolesti napustio klavir, počeo se baviti komponiranjem. Kao dvadeset-godišnji mladić afirmirao se sa svojim skladbama za simfonijske komorne sastave, dok mu je za ciklus pjesama 1907. dodijeljena Velika nagrada grada Budimpešte. Kada je 1908. doživio nezapamćeni uspjeh operetom »Jesenji manevri«, on se posvećuje sasvim pisanju glazbeno-scenskih djela od kojih se naročito ističu operete »Grofica Marica«, »Silva«, »Bajadera«, »Cir-

IZ UREDNIŠTVA

Iz tehničkih razloga u ovom broju nije mogao biti objavljen napis »Što kažu naši liječnici i stručnjaci o alkoholizmu«.

OSNOVANO TURISTIČKO DRUŠTVO U PRIMOSTENU

Već se dulje vremena osjećala potreba, da se u Primoštenu osnuje turističko društvo. Prije nekoliko dana inicijativni odbor, uz veliki odaziv mještana Primoštena, sazvao je osnivačku skupštinu. Poslije referata o značenju i ulozi turističkog društva, diskutiralo se o uljepšavanju mjesta, uređenju parka i plaže, elektrifikaciji, opskrbi izvornom vodom, uređenju ogranka puta do turističke ceste, nogometnom igralištu i t. d.

Posebno je u referatu i diskusiji istaknuto, da će u perspektivi turizam u Primoštenu biti vrlo važna grana privrede baš radi toga, što geografski smještaj Primoštena sa svojim mnogobrojnim pjeskovitim uvalama i uvalicama, kao Raduča i Porat, te sa svojih šest otoka pruža ugodno mjesto za kupanje i odmor. U neposrednoj blizini najveće i najprikladnije uvale za kupanje nalazi se vrlo lijepa borova šumica, podignuta poslije oslobođenja dobrovoljnim radom mještana.

Nakon diskusije izabran je upravni odbor od 9 i nadzorni odbor od 3 člana. Nakon konstituiranja, upravni odbor je donio niz zaključaka, a između ostalih i taj, da se turističko društvo oma- sovi upisivanjem što većeg broja mještana.

Ing. H.

Mnogo školskih nepolaznika u Vodicama

Pitanje nepolaženja škole u Vodicama je sigurno jedno od najtežih u kotaru. Taj problem nije nastao posljednjih godina, već i prije rata velik broj djece nije išao u školu, zbog čega je u poslijeratnom periodu u mjestu bilo dosta nepismenih i polupismenih. Ove godine broj nepolaznika popeo se na oko 180, tj. više nego što danas ima učenika u višim razredima osmogodišnje škole.

To pitanje pokušavalo se riješiti prošlih godina, ali se uftome nije uspjelo. Nije se uspjelo u pravu zbog toga, jer se s tim isključivo bavio nastavnički zbor i školski odbor. Društveno političke organizacije nisu za to pi-

tanje pokazale neko osobito zanimanje, a niti su pružale pomoć da se ono riješi. Bez njihove pomoći ne može se uspješno riješiti ni to, a ni ostala školska pitanja. Školski savjet je dosad u više navrata pozivao roditelje da djecu šalju u školu. Kako je poziv školskih vlasti imao tek djelomičnih rezultata, to je bilo potrebno poduzeti nove mjere. Tako je sudac za prekršaje pri NO-u kotara donio niz kazni. Medutim, još i danas ima oko 60 nepolaznika, jer su roditelji i dalje ostali uporni i djecu ne šalju u školu. To je rezultiralo iz činjenice, što donijete kazne nisu još do danas izvršene.

M.

ŠIBENSKI LIST

organ Socijalističkog saveza radnog naroda za grad i kotar Šibenik

Uredništvo, štamparsko poduzeće »Stampa«

Glavni i odgovorni urednik NIKOLA BEGO

Tekući račun: Narodna banka Šibenik broj 521—T—292

Rukopisi se ne vraćaju.

Pretplata za tri mjeseca Din 120.—, pola godine Din 240.—, za 1 godinu Din 480.—.

gradske vijesti

Skupština društva „Jadrija“

Velika aktivnost u prošloj godini

U prostorijama Mjesnog sindikalnog vijeća održana je godišnja skupština kupališnog društva »Jadrija«, kojoj je prisustvovalo

preko 100 članova. Izvještaj u pravnog odbora o radu društva u protekloj godini podnio je tajnik Marko Ljubković. Izabran je novi upravni odbor od 11 članova.

Šibenik kroz tjedan

Narodno kazalište

Četvrtak, 5. V. — SLUČAJ GO-SPODINA KOSTE - komedija od Lj. Bobić.

Petak, 6. V. — GROFICA MARI-CA — premijera operete od E. Kalmana.

Nedjelja, 8. V. — GROFICA MARI-CA — repriza. Početak predstava u 20 sati.

Kinematografi

TESLA: premijera talijanskog filma - NA OŠTRICI MAČA - Dodatak: Filmske novosti br. 15. (do 6. V.)

Premijera talijanskog filma — NA RUBU PROPASTI — Dodatak: Filmske novosti br. 16. (7.—12. V.)

SLOBODA: premijera braziljanskog filma — RAZBOJNIK — (do 8. V.)

Premijera engleskog kriminalnog filma — ULIČNI UGAO — (9.—12. V.)

DEŽURNE LJEKARNE

Do 7. V. — II. narodna ljekarna — Ulica Bratstva i Jedinstva. Od 7.—11. V. — I. narodna ljekarna — Ulica Božidara Petranovića.

IZ MATIČNOG UREDA

RODENI

Gordan, sin Nike i Janje Kaulauz; Frana, kći Gović Svetina i Baraka Matije; Eleonora, kći Mate i Svetinke Jajac; Slavica, kći Filipa i Jerke Mijalić; Ante, sin Ante i Tomislave Rupičić i Branko, sin Filipović Ivana i Zrljić Ike.

VJENČANI

Skorić Jerko, bravar — Bolanča Vesela, domaćica; Bujas Jos, brodostraser — Živković Zdravka, službenik; Kovač Petar, skladistar — Lambaša Zorka, radnica i Junaković Ante, tokar — Pribilović Vasiljka, teh. crtač.

UMRLI

Štambuk dr. Božidar pok. Petra, 78 god.; Lambaša Milica rođ. Radović, stara 71 god. i Labura Jela rođ. Juras, stara 91 god.

O B A V I J E S T

Auto-moto društvo »Šibenik« priređuje u ovoj godini prvi tečaj, koji mogu pohađati svi drugovi i drugarice sa navršenom 18. godinom. Za drugarice je tečaj besplatan. Prijave se vrše najkasnije do 7. V. o. g. u društvenim prostorijama, svake večeri od 19—20 sati u ulici Petra Grubišića 5. UPRAVA

JUGOPETROL - STOVARIŠTE ŠIBENIK

Obavijest

OBAVJEŠTAVAMO SVE KUPCE I POTROŠAČE, DA JE NAŠE SKLADIŠTE PRESELILO U NOVOSAGRAĐENO SKLADIŠTE NA RAZINAMA, GDJE ĆE SE KAO I DOSAD IZDAVATI POGONSKO GORIVO I MAZIVO. ZA POTROŠAČE KOJI NABAVLJAJU GORIVO U GOTOVOM, MOGU SE SNABDIJEVATI PREKO BENZINSKE STANICE (ULICA BORISA KIDRIČA), KOJA ĆE UNAPRIJED POSLOVATI SVAKOG DANA I NEDJELJOM OD 6 DO 20 SATI.

DA BI OLAKŠALI OPSKRBU POMORSKOG SAOBRAČAJA I RIBARSKIH BRODOVA, OVIH DANA ZAPOČET ĆE IZGRADNJA BENZINSKE STANICE KOD RIBARNICE.

ZA SVE INFORMACIJE OBRATITI SE NA TELEFON BROJ 3—77.

Da bi se ono u cijelosti riješilo, potrebno je izgraditi više čatrnja. Također je iznijeto pitanje prijevoza kupaca, koje je bilo dosta teško u prošloj sezoni. No, ono će ove sezone biti skinuto s dnevnog reda. Naime, novosagrađeni brod »Jadrija«, koji se upravo dovršava u brodogradilištu »Velimir Skorpić«, prevažat će ovog ljeta kupce. Pokrenuto je pitanje i osvjetljenja kupališta, za što su poduzete izvjesne mjere.

U diskusiji je učestvovalo velik broj članova, koji su pokazali mnogo interesa za daljnji razvoj i napredak kupališta Jadrije. Pojedini diskutanti iznijeli su niz prijedloga, naročito u pravcu rješavanja opskrbe kupališta pitkom vodom. Potom je jednoglasno izabran novi upravni odbor, koji sačinjavaju Srećko Berleghi, Vice Matačić, Petar Sunara, dr. Kreše Trlaja, dr. Josip Dominis, Ante Kelava, Milan Baranović, Miro Bujas, Marko Ljubković, Božo Krvavica, major JRM i Josip Šimac.

U ZATONU OSNOVAN ODBOR ZA ORGANIZACIJU SEOSKO-PARTIZANSKIH SPORTSKIH IGARA

U Zatonu je prošlih dana u okviru DTO Partizan osnovan odbor, koji će izvršiti pripreme za organizaciju seosko-partizanskih sportskih igara. Odbor će rukovoditi i s organiziranjem igara u Raslini i Čistoj Maloj.

Tako je već 1. maja u Zatonu priredeno niz sportskih natjecanja u kojima je učestvovalo preko 100 učesnika. Takmičenje je održano u trčanju, bacanju kugle, u odbojci i »graničarima«. Tom prilikom organizirana je izložba, koja je prikazala dosadašnji rad na sportskom polju. U toku su pripreme za nastup na kotarskom prvenstvu. N. S.

Oglašujte u Šibenskom listu

Pogled na kupalište Jadriju

Dr. BOŽIDAR ŠTAMBUK

U subotu 30. travnja umro je dr. Božidar Štambuk.

Rođen 1877. g. u Selcima na Braču, pokojnik se, po završetku studija na sveučilištu u Grazu, posvetio sudačkom zvanju. Dulje vremena službovao je u Drnišu i tu ga je, nakon parlamentarnih izbora 1911. g., zatekla odluka o umirovljenju. Otvorio je tada u Drnišu odvjetničku pisarnicu, koju je 1921. g. preselio u Šibenik. Vazio je kao vrstan pravnik.

Dr. Štambuk je, do pred jedno desetak godina živo učestvoval u stranačko-političkom životu Šibenika. Samostalno demokratska stranka, kojoj je pripadao i do njenog kraja bio joj članom izvršnog odbora za Jugoslaviju, poslala ga je u dva maha, 1926. i 1928. g. kao svog predstavnika u šibensko općinsko vijeće.

Za vrijeme Karadorđevićeve diktature pokojnik je zauzeo odlučan opozicionalni stav prema režimu, te se istaknuo 1933. i slijedećih godina kao neustrašiv branilac progonjenih komunista i drugih naprednih ljudi, osobito u brojnim sudskim procesima.

Talijanski fašistički okupator našao je 1941. g. u dru. Štambuku, uvjerenom protivosovincu i antifašistu, otpornog protivnika. Pozvan od okupatora da navede imena komunista koja je u procesima branio, odbio je da to učini. To mu okupator nije zabravio. Kad su uoči obljetnice fašističke »Marcia su Roma« 28. listopada 1941. od rodoljubnih omladinaca bačene na talijanske kamione na šibenskom Pazaru bombe, lišen je slobode sa brojnim komunistima i dr. Štambuk, i s njima predan zloglasnom Bastianini-Magaldijevom prijekom sudu, koji je od 26 optuženih imao izabrati 16-oricu za strijeljanje. Ovo peto Magaldijevo krvoštvo — nakon onih u Šibeniku, Splitu, Kotoru i Vodicama — pukim je slučajem tada izostalo, jer je u međuvremenu formiran okupatorov Specijalni sud za Dalmaciju. Ovaj sud nije dra. Štambuka osudio na robiju, ali ga je zadržao u zatvoru, iz koga je u lipnju 1942. g. odveden u koncentracioni logor u Italiju. Iz logora se oslobodio nakon objavljene kapitulacije Italije, u rujnu 1943. g., te mu je, nakon dugog i napornog probijanja kroz njemačke linije na frontu u južnoj Italiji i sakrivanja po pećinama, uspjelo da se u ljeto 1944. g. domogne Barija, gdje se odmah stavio na raspoloženje organima naše nove države.

1. svibnja zemni ostaci dra. Štambuka pokopani su, uz brojno učešće njegovih prijatelja i poznanika, na šibenskom groblju.

S P O R T

SD „Galeb“ - pobjednik kuglaškog turnira

U okviru radničkih sportskih igara održan je na kuglani KK

ŠIBENIK (juniori) — VELEBIT (Benkovac) 3:3

U Benkovcu je 1. maja odigran prijateljski nogometni susret između juniorske momčadi »Šibenika« i domaćeg »Velebita«. Susret je završio neriješeno 3:3 (2:2). Zgoditke su postigli za »Šibenik« Škugor, a za domaćeg srednji napadač 2 i lijeva spojka 1. Utakmici je prisustvovalo preko 500 gledalaca.

Utakmica je bila veoma zanimljiva. U oba poluvremena »Šibenik« je bio bolja momčad i zaslužio je pobjediti. Domaći su ispoljili borbenost. Najbolji kod »Šibenika« bili su Škbgor i Jovičić, a kod domaćih srednji branič i desno krilo.

PRIREDBA ŠIBENSKIH BIKIKLISTA

Šibenski biciklisti održali su 3. svibnja trku na pruži Šibenik — Pokrovnik — Šibenik, u dužini od 44 km. Natjecali su se seniori i juniori. U grupi seniora na cilj je prvi stigao Dane Grozdanić, koji je prugu prešao u vremenu 1:23,0. U grupi juniora prvi je stigao Ante Zenić u vremenu 1:25,30, drugi je Roko Živković 1:29,45, a treći je Stipe Parač, koji je postigao vrijeme od 1:33,35.

Pobjednicima su bile podijeljene nagrade.

Vrše se pripreme za održavanje natjecanja u toku ovog i slijedećeg mjeseca. Na tim trkama sudjelovat će biciklisti iz Rijeke, Zadra i Splita. Kako se tim priredbama želi oživjeti i omasoviti biciklistički sport kod nas, to je nužno da se mladim vozacima pruži materijalna pomoć, koju će neminovno iziskivati takva vrst priredbe. K. Kolombo

»Lokomotiva« kuglaški turnir na kojem su učestvovala ekipe radnih kolektiva tvornice TLM »Boris Kidrič« (SD »Galeb«), zatim tvornice aluminijske Lozovac, Šipada, remonirnog zavoda »Velimir Skorpić«, tvornice elektroda i ferolegura i građevnog poduzeća »Ivan Lavčević«. Naslov prvaka osvojio je SD »Galeb«.

Također je održan susret u kuglanju između KK »Šubičevac« i reprezentacije radnih kolektiva. Pobjedio je »Šubičevac« sa 389:356 čunjeva. »Šubičevac« se sastao i sa »Lokomotivom« koju je također pobijedio sa 421:358.

U BOKSU: SPLIT - GARNIZON JNA (Šibenik) 10:10

Ispred osmogodišnje škole »Simona Matavulj« održan je 2. o. mj. bokzerski susret između Garnizona JNA Šibenik i »Splita«, člana hrvatsko-slovenske bokzerske lige. Susret je završio neriješeno 10:10. Meč je promatralo oko 1000 gledalaca. I jedna i druga ekipa prikazale su slab boks.

RADNIČKI — TEKSTILAC (Sinj) 3:0

Na igralištu u Mandalini odigran je 3. o. mj. prijateljski nogometni susret između »Tekstilca« iz Sinja i domaćeg »Radničkog«. Pobijedili su domaći sa 3:0 (1:0). Zgoditke su postigli Ercegović 2 i Vuković 1. Pred oko 200 gledalaca susret je dobro vodio Dunkić.

Dok se u prvom poluvremenu odvijala uglavnom ravnopravna igra, dotle su u nastavku domaći bili premoćniji. Utakmica je bila slaba i nezanimljiva. Nesportski ispad, koji je učinio Kovak od »Radničkog«, publika je osudila. Najbolji kod »Radničkog« bili su Bujas i Mikulandra u obrani, a Ercegović u navali.

U ŠIBENIKU PRIJE 50 GODINA

»ISELJIVANJE«

»Ove godine je iz šibenske okolice otišlo u Ameriku 170 čeljadi, većinom sve snažnih ljudi preko 24. god. Ovaj broj je za šibensku okolicu veoma velik, jer je ovdje seljenje tek u povoju, nešto dosad neobično.

Dok se primorac upušta u svoj elemenat, na more, donekle je prirodno, ali kad znamo da je danas i u Americi teško i trudno življenje, te kad vidimo da je uprav danas kod nas seljenje u hvatilo maha, i to kod zagoraca, onda nam je to na prvi mah nepojmljivo. Jer što goni našeg čovjeka sa očinskoga praga u tuđi, nepoznat svijet?«

»Seljenje je kod nas kao neka zagonetka, ali samo prividno, jer i naš čovjek seli, kao i svaki drugi, zato što nije gospodar svoga zemljišta.

Dvanaestogodišnja mora iscrpila je njegovu snagu. Bolesti na lozama smanjile su prihod zemljišta. Gola brda ne daju dovoljne pašne njegovoj marvi. Neuredene vode i bujice raznose sok zemlje. Močvare tamane njegovo zdravlje. Živež, koji treba da kupuje, sve to skuplji je. Naš čovjek, ako će da se prehrani, treba da se duži, a duži se obično kod seoskog kamatnika, koji mu postane gospodarom i truda i imanja. Naj taj način naš mali posjednik posjeduje samo prividno, a uistinu je rob bezdušnog kamatnika.

Uzrok seljenja valja da tražimo, dakle, ondje gdje ga obično svak nalazi, a to je u nelmanju, u neposjedovanju, u siromaštvu, u modernom ropstvu.« (»Hrv. riječ«, 6. V.)

KAKO SU SE ŠIBENČANI ZABAVLJALI

»U kazalištu Mazzoleni sinoćnja večer bijaše baš ugodna. Društvo g. Majerona dokazalo je i nama da je zaslužio ono pohvale kojima ga drugi gradovi obasuš. Najvećma se je diviti gombalačkoj vještini, hitrini i izdržljivosti članova. Vježbe na biciklu također se vrlo vješto zavadaju. Prvi dio, koji se sastojao u prestižnim igrama g. Majerona, zadovoljio je svakoga. Najljepše se je, pak, dojmilo gudanje izvrnutom guralicom. Pjevanje uopće nije baš najuspjelije, ali ipak u raznolikosti predstavljajući zgodno ispunjuje intervale. Cinematograf nije loš, a velimo tako, jer o vrsnosti njegovoj ne će se moći sve dotle govoriti, dok ne bude uklonjeno drhtanje prikaza.« (»Hrv. riječ«, 3. V.)

»U srijedu i četvrtak navečer društvo g. Majerona privuklo je također silu svijeta u kazalište. U posljednjem smo broju pohvalili članove toga društva; danas ćemo primijetiti kako bi vrlo uputno bilo ne ponavljati svaku večer jedne te iste stvari, koje samo prvog puta mogu zanimati. Povijesne cinematografske prikaze ne zabavljaju toliko, koliko prizori iz svakidajnog realnog života.« (»Hrv. riječ«, 6. V.)

»U nedjelju navečer bila je posljednja predstava društva g. Majerona. Kazalište je bilo prilično puno. Izvelo se nekoliko novih igara i pokusa, između kojih su najzanimljiviji bili pokusi telepatije. Steta samo što se u tim pokusima osobe iz općinstva, pozvane od g. Majerona na sudjelovanje, nisu pokazale naj-

spretnije.« (Hrv. riječ, 10. V.)

KRONIKA

»Iz Zlarina nam pišu: Parobrodi upropastiše našu mornaricu. Prije u Zlarinu, u njegovoj lijepoj luci, šuma od jarbola, bilo je i bracara i golemih trabakula i škuna, a sad od svega toga ništa. Ovih dana su se prodala dva lijepa trabakula. Kupci Rabljani. Zlo jest, a kad nema po njima dobiće. (Jer vlada tako hoće. Ured.) Da čujete kako žale ovi vrijedni pomorci! Oni baš iskreno iz duše žale, i nitko ne može čuti tugu za propadnućem jedrenjača kao vrijedni mornari, kapetani i pilote, a baš su takvi ovi naši varošani. Hoće li ikad bolje?« (»Hrv. riječ«, 6. V.)

»Lov koralja. Zlarinski koraljari ulovili su lani 200 kg pravog crvenog koralja i 70 kg običnog, u vrijednosti 7000 K.« (Hrv. riječ, 6. V.)

»Zlarin. Svaki dan dolazi amo jedan vojnički parobrodica sa nekoliko časnika i vojnika. Kažu da će na Klepcu — najvišem vrhu otoka — graditi tvrđavu.« (Hrv. riječ, 10. V.)

»Porota. U ponedjeljak dne 8. o. mj. držala se rasprava proti Lučki Pačić za umorstvo na štetu Šimuna Vlaića. Predsjedao je g. predsjednik pl. Grisogono, državni je odvjetnik bio g. Marcocchia, a sa strane obrane bijaše dr. Krstelj. Rasprava je trajala do juče u 10 i pol sati uvečer, te bi optuženik osuđen radi ubojstva na 7 godina teške tamnice, poštrene sa 84 tamnih izba. Rasprava je bila vrlo zanimljiva, jer se učinio malodane u sredini grada, te je optuženik bio svakome poznat.« (»Hrv. riječ«, 10. V.)